

การพัฒนาศักยภาพผู้สูงวัยผ่านหลักสูตรการเรียนรู้สู่การสร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อ
ปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์

Potential Development of the Elderly through the Learning Courses to Create
Value for Creation Safe Media in School of Elders, Kalasin Province

อ้อต โนนกระยอม (Aot Nongrayom)¹

พรพิทักษ์ เข็มบาตย์ (Ponpitak Hembasat)²

^{1,2}อาจารย์ประจำสาขาวิชานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

Lecturer of Bachelor of Innovation for Local Development, Faculty of Bachelor of Arts,

Kalasin University

E-mail: hembasat_5605@hotmail.com

Received: 24 June 2022

Revised: 26 October 2022

Accepted: 26 December 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพของผู้สูงวัย 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การพัฒนาศักยภาพของผู้สูงวัยก่อนและหลังใช้หลักสูตรการเรียนรู้สู่การสร้างคุณค่า 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงวัยที่มีต่อหลักสูตรการเรียนรู้สู่การสร้างคุณค่า ประชากรในการศึกษา คือ ผู้สูงวัยในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 125 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 97 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบประเมินและแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test แบบ Paired Samples Test เพื่อเปรียบเทียบก่อน-หลังอบรม

ผลการวิจัยพบว่า 1) ศักยภาพของผู้สูงวัย โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = .38) 2) ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาศักยภาพของผู้สูงวัยหลังการอบรมผ่านหลักสูตรการเรียนรู้สู่การสร้างคุณค่ามีค่าเฉลี่ยคะแนนที่สูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ความพึงพอใจของผู้สูงวัยที่มีต่อหลักสูตรการเรียนรู้สู่การสร้างคุณค่า โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = .55)

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ, ผู้สูงวัย, โรงเรียนผู้สูงอายุ, จังหวัดกาฬสินธุ์

Abstract

This research using quasi-experimental research were three objects that: 1) to study the potential of elderly, 2) to compared the achievements of the potential development of the elderly before and after through the learning course to create value and 3) to study the satisfaction of the elderly through the learning course to create value. The population was the elderly in School of elders including 125 people, the sample was total 97 people to use a simple random sampling method. The tools used to collect data are assessments and questionnaires. Statistics used to analyze data include percentage, average, standard deviation, and paired samples test t-test to compare before-after training.

The findings were as follows: 1) The potential of the elderly was overall and listings had the high average level (= 3.89, S.D. = .38). 2) Achievement of the potential development of the elderly was after training through learning course to create value, higher than before training. Statistically significant at .01 level. 3) The satisfaction of the elderly towards the learning course was overall and listings had the highest average level (= 4.58, S.D. = .55).

Keywords: Potential Development. Elderly, School of Elders, Kalasin Province

บทนำ

โครงสร้างประชากรที่กำลังเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” (Aging Society) เป็นปรากฏการณ์ที่ทั่วโลกต่างให้ความสนใจ ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวมีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อสังคมในทุกด้านเป็นอย่างมาก ปรากฏการณ์ใหม่ในศตวรรษที่ 21 ที่ประเทศไทยกำลังเผชิญ คือ การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยได้เข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์” (Complete Aged Society) ตามคำนิยามขององค์การสหประชาชาติ และคาดว่าจะเข้าสู่ “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Super Aged Society) ในปี พ.ศ. 2578 จึงเห็นได้ว่า สถานการณ์ผู้สูงอายุของประเทศไทยนั้นเป็นสถานการณ์ที่ต้องให้ความสนใจเร่งด่วน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิต (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2561) จากสถิติประชากรศาสตร์ ประชากรและการเคหะ พบว่า จำนวนประชากรของผู้สูงอายุในจังหวัดกาฬสินธุ์ ในปี 2563 มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปถึง 100 ปี มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุทั้งสิ้น จำนวน 164,502 คน ซึ่งจะเห็นได้ว่า ประชากรผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ประกอบกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงทำให้ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ตามลำพังมากขึ้น ขณะที่ปัจจุบันสังคมไทยมีพลวัตเชื่อมโยงกับโลกภายนอกอยู่

ตลอดเวลาผ่านสื่อหลากหลายประเภท ทั้งสื่อสังคมแบบใหม่ที่เปิดพื้นที่ให้นำเสนอข้อมูลข่าวสาร เนื้อหาต่าง ๆ ไปยังผู้รับสื่อ ขณะเดียวกัน การเป็นผู้ผลิตสื่อแบบปัจเจกบุคคลไม่ได้ถูกจำกัดหรือผูกขาดเฉพาะผู้ผลิตสื่ออาชีพเหมือนในอดีต นิเวศสื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงจากเดิมอย่างสิ้นเชิง สิ่งที่ต้องตระหนักและเป็นหัวใจสำคัญ คือ การสร้างเนื้อหาสาระที่มีคุณภาพ มีความถูกต้องบนพื้นฐานของข้อเท็จจริง (สำนักงานกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์, 2561)

“สื่อ” จึงนับว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน ซึ่งผู้สูงอายุมักการติดต่อกับสื่อสารกับลูกหลานมากขึ้นตามยุคสมัย โดยการใช้สื่อของผู้สูงอายุนั้นมีผลทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยผลทางบวกได้แก่ การสร้างแรงบันดาลใจ ความรู้ รับข้อมูลข่าวสาร ความบันเทิง ได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครอบครัว ส่วนผลกระทบด้านลบ คือ อันตรายภาวะทางสุขภาพ เช่น ความเครียดสะสม เกิดปัญหาทางสุขภาพ เช่น โรคหัวใจ โรคความดัน และอาจถูกหลอกลวงได้ ด้านการผลิตเนื้อหาสื่อสำหรับผู้สูงอายุนั้น ผู้สูงอายุต้องการเนื้อหาที่ส่งเสริมภาพลักษณ์เชิงบวกที่สะท้อนศักยภาพของผู้สูงอายุ เนื้อหาเน้นความรักความผูกพันระหว่างผู้สูงอายุกับครอบครัว ดังนั้น รูปแบบการนำเสนอสื่อต้องสอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของผู้สูงอายุด้วย เพราะแท้จริงแล้วผู้สูงอายุก็มีความหลากหลายในความต้องการและความต้องการเช่นกัน นอกจากนี้ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อเพื่อผู้สูงอายุกันเองด้วย หากมีช่องทางที่ผู้สูงอายุได้แสดงศักยภาพผ่านสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์จึงนับเป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีโอกาสได้แสดงศักยภาพ การที่บุคคลได้ตระหนักถึงศักยภาพของตน มีการรับรู้แห่งตน และเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากในการสร้างเจตคติที่ดีให้เกิดขึ้นกับตนเอง มีความเชื่อมั่น และมีความรู้สึกที่ดีกับบุคคลรอบข้าง ตลอดจนสามารถปรับตัวทางอารมณ์ สังคม เผชิญกับอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ จะเป็นสิ่งที่น่าสนใจมาสู่ชีวิต หากผู้สูงอายุมีความสุขก็จะส่งผลต่อระบบการทำงานภายในร่างกายของผู้สูงอายุ ลดความตึงเครียด เพิ่มสุขภาพทางกาย และสุขภาพทางใจ และทำให้ผู้สูงอายุมีอายุยืนยาวมากขึ้น (วิทยากร เชียงกูล, 2552)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้สนใจศึกษา “การพัฒนาศักยภาพผู้สูงวัยผ่านหลักสูตรการเรียนรู้สู่การสร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์” เพราะหากผู้สูงวัยมีหลักสูตรการอบรมที่ได้มาตรฐานจะช่วยส่งเสริมศักยภาพสู่การเรียนรู้การสร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ตลอดจนสามารถพัฒนาและเผยแพร่สื่อให้กับสังคมสูงวัยและชุมชนได้ ซึ่งหลักสูตรที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงวัยประกอบไปด้วย 3 หลักสูตร คือ หลักสูตรการสร้างความรู้คุณค่าตนเอง หลักสูตรการดูแลสุขภาพตนเอง และหลักสูตรการใช้และจัดทำสื่อ โดยกิจกรรมในการจัดอบรมเป็นการให้ความรู้ ฝึกปฏิบัติ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเสวนา เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้สูงวัยสู่การเรียนรู้การสร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ โดยระยะเวลาในการทำวิจัยเริ่มตั้งแต่ 18 มิถุนายน 2564 - 17 มิถุนายน 2565 ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นรูปแบบและแนวทางในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงวัยสู่การเรียนรู้การ

อ้อต โนนกระยอม และพรพิทักษ์ เข็มบาสค์

สร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีความสุขต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของผู้สูงวัยผู้การเรียนรู้การสร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การพัฒนาศักยภาพของผู้สูงวัยก่อนและหลังผ่านหลักสูตรการเรียนรู้ผู้สร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงวัยที่มีต่อหลักสูตรการเรียนรู้ผู้สร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์

ทบทวนวรรณกรรม (แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง)

ผู้สูงอายุมีคุณค่าและความสำคัญต่อสังคม นอกจากจะเป็นที่พึ่งพาทางใจของบุตรหลานและเป็นที่เคารพนับถือของบุคคลในวงศาคณาญาติแล้ว ผู้สูงอายุยังได้รับการยกย่องจากสังคมในฐานะเป็นผู้มีประสบการณ์ มีความคิด ความอ่าน สุขุมรอบคอบ และเคยทำคุณประโยชน์แก่สังคมมาแล้วเมื่อตอนที่อยู่ในวัยทำงาน รัฐบาลในสมัย พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ และปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2525 อนุมัติให้วันที่ 13 เมษายน ของทุกปี เป็นวันผู้สูงอายุ

จากการเพิ่มจำนวนผู้สูงอายุและสภาพปัญหาของผู้สูงอายุที่อาจเกิดขึ้นตามมา ทำให้รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญว่า ควรจะให้มีการเตรียมการช่วยเหลือผู้สูงอายุในกรณีต่าง ๆ ซึ่งผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีบทบาทและมีความสำคัญต่อสังคมตั้งแต่สังคมเล็ก ๆ ในครอบครัว สังคมในชุมชน ตลอดจนสังคมใหญ่ระดับประเทศและระดับโลก เนื่องจากการดำรงชีวิตในฐานะที่เป็นผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ผู้สูงอายุเป็นผู้มีประสบการณ์จึงสามารถเป็นได้ทุกอย่างที่ต้องการจะเป็น โดยเฉพาะเมื่อได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมในด้านต่าง ๆ ทำให้ผู้สูงอายุมีศักยภาพและสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข รวมถึงเป็นปูชนียบุคคลที่มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ทฤษฎีภาวะผู้สูงอายุทางด้านชีววิทยา เป็นทฤษฎีที่พยายามอธิบายสาเหตุของความชราเชิงชีววิทยา ซึ่ง อุตินันท์ นันทวิโร (2543, หน้า 143) ได้กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีนี้เชื่อว่า คนชราเกิดขึ้นตามพันธุกรรม มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอวัยวะบางส่วนของร่างกายคล้ายคลึงกันหลายชั่วอายุและลักษณะนั้นแสดงออกเมื่ออายุมากขึ้น เช่น ผมหงอก ศีรษะล้าน และเดินหลังค่อม เป็นต้น ตลอดจนเมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้นจะค่อย ๆ เกิดความผิดพลาดในการทำงานของเซลล์ และความผิดพลาดนี้จะเพิ่มมากขึ้นจนถึงขั้นที่จะทำให้เซลล์ต่าง ๆ ของร่างกายเสื่อมและหมดอายุลงได้

ทฤษฎีทางจิตวิทยา (Psychological Theory) เชื่อว่า ผู้สูงอายุจะมีความสุขหรือความทุกข์นั้นขึ้นอยู่กับภูมิหลังและการพัฒนาจิตใจของผู้นั้น ถ้าผู้สูงอายุเติบโตมาด้วยความมั่นคง ความอบอุ่น มีความรักแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย เห็นความสำคัญของผู้อื่น รักคนอื่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้เป็นอย่างดี มักเป็นผู้สูงอายุที่ค่อนข้างจะมีความสุข สามารถอยู่ร่วมกับลูกหลานหรือผู้อื่นได้โดยไม่มีความเดือดร้อนใจ แต่ในทางกลับกัน ถ้าเป็นผู้สูงอายุที่เติบโตมาในลักษณะที่ร่วมมือกับใครไม่เป็น ไม่อยากให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ใด จิตใจคับแคบ ผู้สูงอายุนั้นมักจะเป็นผู้ที่ไม่ค่อยมีความสุข ดังนั้น ทฤษฎีทางจิตวิทยามีความคล้ายคลึงกันตรงที่มองว่า การเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพและพฤติกรรมของผู้สูงอายุนั้นเป็นการพัฒนาและการปรับตัวทางด้านความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจ แรงจูงใจ การเปลี่ยนแปลงของอวัยวะรับสัมผัสทั้งปวง ตลอดจนสังคมที่ผู้สูงอายุนั้น ๆ อาศัยอยู่

ทฤษฎีทางสังคมวิทยา เชื่อว่า การปรับตัวต่อการเป็นผู้สูงอายุน่าจะเกี่ยวข้องกับทฤษฎีบทบาท คือ บุคคลนั้นจะรับบทบาททางสังคมที่แตกต่างกันไปตลอดชีวิตของเขา เช่น บทบาทการเป็นพ่อ แม่ สามี ภรรยา ฯลฯ ความเป็นอยู่ของบุคคลจะถูกกำหนดโดยบทบาทหน้าที่ที่ตนกำลังรับผิดชอบอยู่ บุคคลจะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับการปฏิบัติตนต่อบทบาทที่กำลังเป็นอยู่ได้อย่างเหมาะสมเพียงใด โดยบทบาทอาจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการที่จะกำหนดบทบาทของแต่ละบุคคล ในช่วงชีวิตที่ผ่านมาของตนเอง ส่งผลไปถึงการยอมรับบทบาททางสังคมที่กำลังจะมาถึงหรือกำลังจะเปลี่ยนแปลงในอนาคต นอกจากนี้ โรเบิร์ต ฮาวิกเฮิร์ต (Robert Havigherst) ได้กล่าวว่า ผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมอยู่เสมอ ๆ จะมีบุคลิกภาพที่กระฉับกระเฉง มีความพึงพอใจในชีวิตและปรับตัวได้ดีกว่าผู้ที่ไม่มีการหรือบทบาทหน้าที่ใด ๆ มีภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองในด้านบวก และชอบในการเข้าร่วมกิจกรรม และการเข้าร่วมกิจกรรมยังเป็นการทดแทนบทบาทในสังคมที่สูญเสียไปได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ยงยุทธ บุราสิทธิ์ และขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์ (2561, หน้า 129) ได้ศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมค่านิยมไทยคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุในสังคมเมือง” ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ประเมินว่าตนเองมีคุณค่าและศักดิ์ศรีในระดับสูง รู้สึกมีอิสระในการตัดสินใจ ได้รับการเคารพยกย่องจากลูกหลานและการเป็นที่พึ่งทางใจของครอบครัว ผู้ดูแลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีทัศนคติต่อค่านิยมในเชิงบวกด้านการเคารพผู้สูงอายุสูงกว่าเพศชาย แนวทางในการส่งเสริมคุณค่าและศักดิ์ศรีให้แก่ผู้สูงอายุ คือ การสร้างฐานสุขภาพที่แข็งแรงให้กับผู้สูงอายุ การควบคุมโรคเรื้อรัง การสร้างสุขภาพจิตที่ดี การปลูกฝังความรัก ความผูกพัน และการตอบแทนบุญคุณ

พเยาว์ พงษ์ศักดิ์ชาติ และคณะ (2562, หน้า 44) ได้ศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพตามภูมิปัญญาท้องถิ่น” ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมสุขภาพตามภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในแต่ละภูมิภาคด้านการบริโภคอาหาร ได้แก่ การรับประทานอาหารประเภทผัก ผลไม้พื้นบ้าน ที่อุดมด้วยวิตามิน เกลือแร่และ

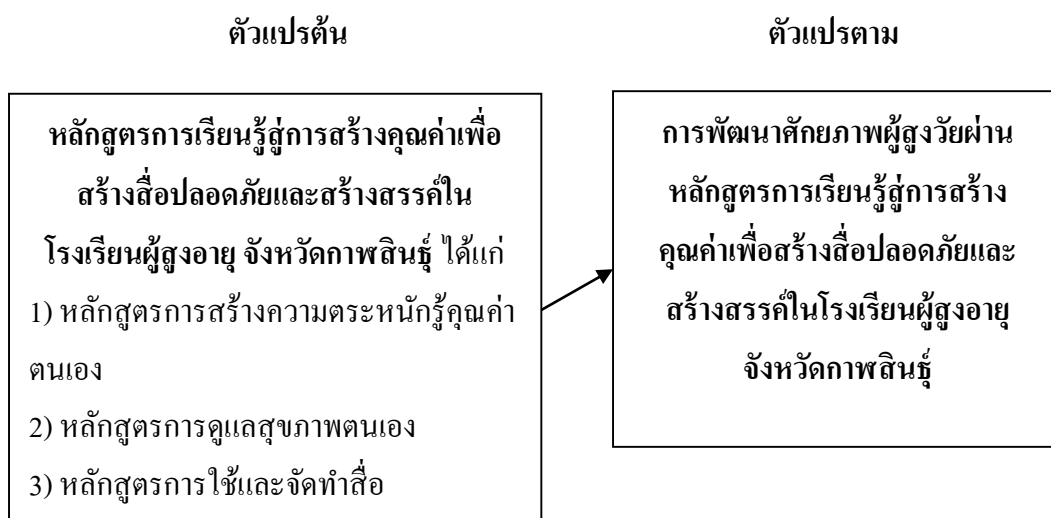
อ็อต โนนกระยอม และพรพิทักษ์ เหมมาสัศย์

ประโยชน์เชิงสมุนไพรร ด้านการออกกำลังกาย ได้แก่ การคิดค้นรูปแบบการออกกำลังกายจากท่ารำประจำถิ่น ลักษณะท่าทางในการประกอบอาชีพ ดัดแปลง ประยุกต์วัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นมาใช้ประกอบการออกกำลังกาย และด้านการจัดการกับความตึงเครียดทางอารมณ์ ได้แก่ การใช้ดนตรี ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน หรือหลักธรรมคำสอน แนวปฏิบัติตนของศาสนามาประยุกต์สำหรับการควบคุมอารมณ์หรือผ่อนคลายความเครียด แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพตามภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วยการสอนให้ความรู้ทางสุขภาพ จัดโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ การบูรณาการในเนื้อหาของการเรียน เพื่อปลูกฝังให้บุคคลเกิดความตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นและประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ทางสุขภาพอย่างเหมาะสม

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ตัวแปรเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพผู้สูงวัยผ่านหลักสูตรการเรียนรู้อู่การสร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีทั้งตัวแปรด้านปัจจัยส่วนบุคคล และศักยภาพผู้สูงวัยในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้นำตัวแปรเหล่านี้ไปศึกษาในการวิจัยครั้งนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพผู้สูงวัยโดยใช้หลักสูตรอบรมพัฒนาศักยภาพผู้สูงวัยสู่การเรียนรู้การสร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์” ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ดำเนินการทดลองตามแบบวิจัย One Group Pretest-Posttest Design มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ ผู้สูงวัยในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 125 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงวัยในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 97 คน ตามตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Mogan) (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2552) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. หลักสูตรการเรียนรู้สู่การสร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 1) หลักสูตรการสร้างความรู้คุณค่าตนเอง 2) หลักสูตรการดูแลสุขภาพตนเอง และ 3) หลักสูตรการใช้และจัดทำสื่อ
2. แบบประเมินการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงวัยสู่การเรียนรู้การสร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 20 ข้อ
3. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้สูงวัยที่มีต่อหลักสูตรการเรียนรู้สู่การสร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 12 ข้อ

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยสร้างเครื่องมือโดยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิด มีการกำหนดกรอบประเด็นเครื่องมือการวิจัยให้สอดคล้องและครอบคลุมเนื้อหาของวัตถุประสงค์ในการศึกษา และนำเครื่องมือไปทำทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยให้กรรมการที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ทำการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขให้เครื่องมือการวิจัยมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือการวิจัยที่สร้างขึ้นไปสอบถามกลุ่มตัวอย่าง เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ออกไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

ออด โนนกระยอม และพรพิทักษ์ เหมมาสัตย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบประเมินศักยภาพของผู้สูงวัยสู่การเรียนรู้การสร้างความคุ้มค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีเกณฑ์การประเมินดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ
4.51-5.00	มากที่สุด
3.51-4.50	มาก
2.51-3.50	ปานกลาง
1.51-2.50	น้อย
1.00-1.50	น้อยที่สุด

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การพัฒนาศักยภาพของผู้สูงวัยก่อนการอบรม-หลังการอบรมผ่านหลักสูตรการเรียนรู้สู่การสร้างความคุ้มค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้วยสถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์การเปรียบเทียบโดยใช้ Paired Sample t-test โดยมีเกณฑ์การประเมินดังนี้

คะแนน	การตีความ
0	หมายถึง ไม่มีศักยภาพ
1	หมายถึง มีศักยภาพน้อยที่สุด
2	หมายถึง มีศักยภาพน้อย
3	หมายถึง มีศักยภาพปานกลาง
4	หมายถึง มีศักยภาพมาก
5	หมายถึง มีศักยภาพมากที่สุด

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้สูงวัยที่มีต่อหลักสูตรการเรียนรู้สู่การสร้างความคุ้มค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยค่า (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
4.51-5.00	มากที่สุด
3.51-4.50	มาก
2.51-3.50	ปานกลาง
1.51-2.50	น้อย
1.00-1.50	น้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test แบบ Paired Samples Test เพื่อเปรียบเทียบก่อน-หลังการอบรม

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาปรากฏดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ศักยภาพของผู้สูงวัยผู้การเรียนรู้การสร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพของผู้สูงวัยผู้การเรียนรู้การสร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = .38) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรู้เท่าทันสื่อสำหรับผู้สูงวัย ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = .44) รองลงมา คือ ด้านการสร้างคุณค่าของผู้สูงวัยต่อสังคม ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = .41) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการดูแลสุขภาพของผู้สูงวัย ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = .30) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศักยภาพผู้สูงวัยผู้การเรียนรู้การสร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้าน

ศักยภาพผู้สูงวัยผู้การเรียนรู้การสร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์	ระดับการปฏิบัติ			อันดับที่
	\bar{X}	SD.	แปลผล	
1. ด้านการสร้างคุณค่าของผู้สูงวัยต่อสังคม	3.87	0.41	มาก	2
2. ด้านการดูแลสุขภาพของผู้สูงวัย	3.86	0.30	มาก	3
3. ด้านการรู้เท่าทันสื่อสำหรับผู้สูงวัย	3.95	0.44	มาก	1
รวมเฉลี่ย	3.89	0.38	มาก	

ออต โนนกระยอม และพรพิทักษ์ เหมมาสัตย์

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การพัฒนาศักยภาพของผู้สูงวัยก่อนและหลังผ่านหลักสูตรการเรียนรู้สู่การสร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การพัฒนาศักยภาพของผู้สูงวัยหลังใช้หลักสูตรการเรียนรู้สู่การสร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์ สูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การพัฒนาศักยภาพของผู้สูงวัยก่อนและหลังผ่านหลักสูตรการเรียนรู้สู่การสร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์

การวัด	N	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ก่อนอบรม	97	52.47	10.47	10.96	.000**
หลังอบรม	97	69.13	7.48		

.000** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความพึงพอใจของผู้สูงวัยที่มีต่อหลักสูตรการเรียนรู้สู่การสร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงวัยส่วนใหญ่เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 89.60 และจำแนกตามอายุ ส่วนใหญ่มีอายุ 60 - 70 ปี คิดเป็นร้อยละ 65.60 ตามลำดับ ผู้สูงวัยผู้มีความพึงพอใจเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการพัฒนาศักยภาพผู้สูงวัยสู่การเรียนรู้การสร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = .55) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1 เนื้อหา สาระ องค์กรความรู้มีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = .47) รองลงมา คือ ข้อ 7 รูปแบบการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = .49) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 6 ความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดกิจกรรม ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = .59) ดังตารางที่ 3

CHAPTER 4

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้สูงวัยที่มีต่อหลักสูตรการอบรมพัฒนาศักยภาพผู้สูงวัยสู่การเรียนรู้การสร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์

ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ			ลำดับที่
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
1. การประชาสัมพันธ์ของการจัดกิจกรรม	4.60	.52	มากที่สุด	8
2. การลงทะเบียนและการต้อนรับ	4.65	.51	มากที่สุด	4
3. ความเหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม	4.66	.51	มากที่สุด	3
4. ความเหมาะสมของสถานที่	4.62	.50	มากที่สุด	5
5. การจัดลำดับกิจกรรมและสันตนาการ	4.47	.52	มาก	9
6. ความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดกิจกรรม	4.43	.59	มาก	12
7. รูปแบบการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.67	.49	มากที่สุด	2
8. บรรยากาศช่วยกระตุ้นให้เกิดพลังการเรียนรู้	4.62	.59	มากที่สุด	6
9. ประโยชน์และความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม	4.46	.60	มาก	11
10. เนื้อหาสาระ องค์ความรู้มีความเหมาะสม	4.72	.47	มากที่สุด	1
11. วิทยากรสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ กิจกรรมอย่างเหมาะสม	4.61	.60	มากที่สุด	7
12. ท่านสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	4.48	.61	มาก	9
เฉลี่ยโดยรวม	4.58	.55	มากที่สุด	

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้สูงวัยผ่านหลักสูตรการเรียนรู้สู่การสร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ศึกษาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาศักยภาพของผู้สูงวัยก่อนและหลังใช้หลักสูตรการเรียนรู้สู่การสร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า หลังการอบรมโดยใช้หลักสูตรการเรียนรู้สู่การสร้างคุณค่าเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์ สูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การพัฒนาศักยภาพของผู้สูงวัยผ่านหลักสูตรอบรมเกี่ยวกับการตระหนักรู้คุณค่าของตนเอง การดูแลสุขภาพตนเอง และ

ออต โนนกระยอม และพรพิทักษ์ เหมบาสัย

การใช้และจัดทำสื่อ ทำให้ผู้สูงวัยมีความสามารถที่จะสร้างคุณค่าให้กับตนเองเพื่อสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้สูงวัยเอง ทั้งนี้ โดยมีการอบรมให้ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับผู้สูงวัย มีการเสวนาระหว่างนักวิชาการ ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้สูงวัยในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับศักยภาพของผู้สูงวัย ในขณะที่เดียวกัน ชุมชนเองมีอัตราจำนวนผู้สูงวัยเพิ่มขึ้น มีการประชาสัมพันธ์ถึงการสร้างคุณค่าของตนเองต่อสังคม การรักษาสุขภาพตลอดจนให้เข้าถึงสื่อด้วยความระมัดระวัง มีสติ รับรู้ และสามารถแยกแยะข้อมูลข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริงได้ แต่เมื่อสถานการณ์ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยอย่างสมบูรณ์ในปี 2574 เมื่อมีอัตราจำนวนผู้สูงวัย “เพิ่มขึ้น” จะมีปัญหาในการดูแล ในขณะที่เดียวกัน ภาวะประชากรผู้สูงวัยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นไปและมีจะเพิ่มเป็น 1 ใน 5 ภายในปี 2050 และกำลังจะเป็นปรากฏการณ์ที่ละเอียดไม่ได้อีกต่อไป ในปี 2568 ประเทศไทยจะมีผู้สูงวัยมากเป็นลำดับที่ 5 ในทวีปเอเชีย คือ 13.9 ล้านคน และภายในปี 2573 สัดส่วนประชากรสูงวัยในช่วงวัย 60 ปี 65 ปี และ 80 ปีขึ้นไป จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนประชากรวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป) จะเพิ่มจากประมาณร้อยละ 13 ของประชากรสูงวัยทั้งหมดเป็นเกือบ 1 ใน 5 ของประชากรสูงวัย และจากอัตราเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงวัยชาวไทยที่เพิ่มขึ้นปีละ 5 แสนคน กระทรวงสาธารณสุขคาดว่า ในปี 2574 ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเป็น “สังคมผู้สูงวัยอย่างสมบูรณ์ : Aged Society” โดยจะมีผู้สูงวัย 1 คน ในประชากรทุก ๆ 5 คน และจากนั้นอีกเพียง 10 ปี ประเทศไทยจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด : Super-Aged Society” (กระทรวงสาธารณสุข, 2557, หน้า ก) ซึ่งรัฐบาลได้จัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) มีวิสัยทัศน์ว่า “ผู้สูงอายุเป็นหลักชัยของสังคม” โดยประชากรผู้สูงอายุจะต้องมีสุขภาพดีทั้งกายและจิต ครอบครัวยุ่ง มีสังคมที่ดี มีหลักประกันที่มั่นคง ได้รับสวัสดิการและการบริการที่เหมาะสม อยู่อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้ มีส่วนร่วม มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลและข่าวสารอย่างต่อเนื่อง มีระบบสวัสดิการและบริการจะต้องสามารถรองรับผู้สูงวัยให้สามารถดำรงอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับ ชงยุทธ บุราสิทธิ์ และขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์ (2561, หน้า 129) ได้ศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมค่านิยมไทยคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุในสังคมเมือง” ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ประเมินว่าตนเองมีคุณค่าและศักดิ์ศรีในระดับสูง รู้สึกมีอิสระในการตัดสินใจ ได้รับการยกย่องจากลูกหลานและการเป็นที่พึ่งทางใจของครอบครัว แนวทางในการส่งเสริมคุณค่าและศักดิ์ศรีให้แก่ผู้สูงอายุ คือ การสร้างฐานสุขภาพที่แข็งแรงให้กับผู้สูงอายุ การควบคุมโรคเรื้อรัง การสร้างสุขภาพจิตที่ดี การปลูกฝังความรัก ความผูกพัน และการตอบแทนบุญคุณ

ผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ ของเฮอเบิร์ต บลูเมอร์ (Blumer, 1969) ที่อธิบายว่า บุคคลเรียนรู้จากบริบทต่าง ๆ ของสภาพแวดล้อมและตนเองโดยผ่านขบวนการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ตั้งแต่กับสมาชิกในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และโรงเรียน ซึ่งสภาพแวดล้อมต่าง ๆ คือ การแสดงออกซึ่งสัญลักษณ์ของความหมายการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์จึงเป็นการใช้สัญลักษณ์ตีความและแสวงหาความหมายที่แท้จริงของการกระทำต่าง ๆ ซึ่งต้องอยู่ในรูปที่กระบวนการที่หลายคนเข้าใจใน

เหตุการณ์ สามารถประเมินเหตุการณ์ ให้ความหมายและตัดสินใจที่มีการโต้ตอบ (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2539, หน้า 35) ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theory) ที่มีพื้นฐานจากการพิจารณา Cost-Benefit Model ของการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคมและทั้งยังมีพื้นฐานมาจากการแลกเปลี่ยนในลักษณะสมดุลในคุณค่าและประโยชน์ของการแลกเปลี่ยน ผู้สูงอายุอาจมองว่าให้ผลตอบแทนน้อย ไม่คุ้มค่า อย่างไรก็ตาม ตามที่กล่าวว่าคุณค่าของการแลกเปลี่ยนจะบอกสถานภาพทางสังคมของผู้แลกเปลี่ยน บทบาท และทักษะของบุคคลอาจใช้เป็นตัวแลกเปลี่ยนในสถานการณ์ที่สังคมนั้นมีความต้องการ อาทิ พ่อแม่มีคุณค่าทำหน้าที่เลี้ยงดูหลานเพื่อตอบแทนให้คนหนุ่มสาวสามารถประกอบภารกิจในชีวิตการงานได้ สอดคล้องกับ ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) อธิบายว่า กิจกรรมที่บุคคลปฏิบัติต่อเพื่อนฝูง ต่อครอบครัว และต่อสังคม กิจกรรมเหล่านี้เมื่อมีการปฏิบัติจะทำให้ผู้สูงอายุยังรู้สึกตนเองมีคุณค่า ตนเองยังเป็นประโยชน์ และยังมีบทบาทต่อสังคมอยู่ ถึงแม้ว่าภาวะร่างกายอ่อนแอลง ทำให้มีการ ถอยห่างออกจากสังคม ทฤษฎีนี้อธิบายได้ว่าการมีกิจกรรมต่อสังคมของผู้สูงวัยจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิต ดังนั้น การมีกิจกรรมที่พอเหมาะกับวัยของผู้สูงวัยจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ สอดคล้องกับทฤษฎีต่างยุค (Age-Stratification Theory) ที่คำนึงถึงบุคคลในฐานะ โครงสร้างของสังคม ผู้มีวัยในยุคสังคมต่างกันย่อมมีประสบการณ์ต่างกัน ทฤษฎีนี้ช่วยให้เข้าใจและนิยามการสูงอายุในบริบทของสังคม วัฒนธรรม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละยุค และความแตกต่างในแต่ละพื้นที่

สรุป

การพัฒนาศักยภาพของผู้สูงวัย โดยใช้หลักสูตรอบรมพัฒนาศักยภาพผู้สูงวัย นับเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้ผู้สูงวัยมีรูปแบบแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง หรือการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงวัย โดยจะทำให้ได้รับรู้ถึงศักยภาพของผู้สูงวัยก่อนและหลังใช้หลักสูตรการอบรมพัฒนาศักยภาพผู้สูงวัยสู่การเรียนรู้การสร้างคุณค่าเพื่อสร้างที่ปลอดภัยและสร้างสรรค์ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่เห็น ได้อย่างชัดเจนว่า หลังจากที่ผู้สูงวัยได้ใช้หลักสูตรการอบรมการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงวัยนั้น ทำให้ผู้สูงวัยได้เข้าใจเพิ่มขึ้นในหลักสูตรการศึกษาและสามารถนำไปปรับใช้ในการออกแบบกิจกรรมของชมรม การผลิตสื่อที่สร้างสรรค์และปลอดภัยสำหรับผู้สูงวัย เพื่อที่จะทำให้ผู้สูงวัยได้มีกรอบในการพัฒนาตนเองและสร้างสรรค์ผลงาน สร้างคุณค่าให้กับผู้สูงวัยให้อยู่อย่างมีความสุขและมีศักดิ์ศรีในตนเองได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุนงบประมาณด้านการพัฒนาและผลิตสื่อด้านการทำความดี คุณประโยชน์ การเสียสละ การเป็นตัวอย่างที่ดี การดูแลสุขภาพปีละ 1 ครั้งอย่างต่อเนื่องพร้อมการประกาศเกียรติคุณผู้ตั้งکمและจัดทำเว็บไซต์เพื่อเป็นช่องทางเผยแพร่สื่อของผู้สูงวัยอย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์

2. สถาบันการศึกษาในพื้นที่ควรสนับสนุนนักวิชาการเป็นที่ปรึกษาด้านการเสริมสร้างคุณค่าตนเอง การดูแลสุขภาพ การให้ความรู้ป้องกันสื่อไม่ปลอดภัย การพัฒนาและผลิตสื่อโดยจัดหลักสูตรอบรมเทคนิค วิธีการอย่างง่ายปีละ 1 ครั้ง

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้ประโยชน์

1. ผู้รับผิดชอบในการอบรมควรมีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมในรูปแบบอื่น ๆ ได้ เช่น การประกวดกิจกรรมที่สร้างคุณค่าให้ตนเอง วิธีการดูแลสุขภาพ และการใช้สื่อและพัฒนาสื่อต่าง ๆ

2. ผู้รับผิดชอบในการอบรมควรนำรูปแบบการอบรมไปใช้กับประชาชนได้ในทุกระดับ แต่ควรตระหนักว่า ความรู้ความสามารถของกลุ่มมีความแตกต่างกัน จำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรอบรมให้มีความสอดคล้องกับความรู้ความสามารถของแต่ละกลุ่ม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสอบถาม การสำรวจเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุก่อนที่จะมีการจัดทำเนื้อหาในหลักสูตร

2. ควรศึกษาเพิ่มเติมกลุ่มตัวอย่างเป็นสองกลุ่มที่มีความอิสระต่อกันเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันทางการศึกษา โดยจัดกิจกรรมประกวดการจัดทำสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ระหว่างกลุ่มสองกลุ่มก่อนและหลังการอบรม

รายการอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2557). *ยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และแนวทางจัดเก็บข้อมูล กระทรวงสาธารณสุข*.
กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- ชานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 10)*. กรุงเทพฯ:
บิสซิเนส อาร์ แอนด์ ดี.
- เพยาว์ พงษ์ศักดิ์ชาติ และคณะ. (2562). การส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพตามภูมิปัญญาท้องถิ่น. *วารสาร
พยาบาลทหารบก*, 20(3), หน้า 44-53.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ. (2561). *สถานการณ์การสูงวัยของประชากรไทย*. วันที่ค้นข้อมูล 25
มกราคม 2565, เข้าถึงได้จาก <http://thaigri.org/?p36746>
- ขงยุทธ บุราสิทธิ์ และขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์. (2561). การส่งเสริมค่านิยมไทย “คุณค่าและศักดิ์ศรี” ของ
ผู้สูงอายุในสังคมเมือง. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 37(2), หน้า 129.
- รศรินทร์ เกรย์ และคณะ. (2556). *มโนทัศน์ใหม่ของนิยามผู้สูงอายุ : มุมมองเชิงจิตวิทยาสังคมและสุขภาพ*.
นครปฐม: บริษัทโรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด.
- ฤตินันท์ นันทวิโร. (2543). *บทบาทของผู้ดูแลในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิทยากร เชียงดูร. (2552). *จิตวิทยาในการสร้างความสุข* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สายธาร.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2539). *สังคมวิทยาภาวะสูงอายุ: ความเป็นจริงและการคาดการณ์ในสังคมไทย*.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์. (2561). *รายงานประจำปีกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัย
และสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์.
- Blumer, H. (1969). The Methodological Position in Symbolic Interaction. In *Symbolic Interactionism
Perspective and Method* (pp. 1-60). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, Inc.